

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący)

SSN Monika Koba

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku M. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G.
przy uczestnictwie (...) Przedsiębiorstwa E. Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością w G. i Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta G.
o ustanowienie służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 stycznia 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w G.
z dnia 27 września 2018 r., sygn. akt XVI Ca (...),

1. oddała skargę kasacyjną;

2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestnika (...) Przedsiębiorstwa E. sp. z o. o. w G. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 18 grudnia 2017 r. Sąd Rejonowy w G., w uwzględnieniu wniosku M.L. sp. z o.o. w G., ustanowił na rzecz uczestnika (...) Przedsiębiorstwa E. sp. z o.o. w G.: 1) na nieruchomości składającej się z działki nr (...), położonej w G., stanowiącej własność wnioskodawcy, objętej księgą wieczystą nr (...), służebność przesyłu polegającą na prawie utrzymywania na terenie tej

nieruchomości urządzeń przesyłowych i dostępie w celu wykonania niezbędnych robót związanych z eksploatacją, konserwacją i naprawą oraz przebudową i remontami sieci w obszarze pasa służebności oznaczonego na mapie z dnia 11 stycznia 2017 r. sporządzonej przez biegłego K. C.; 2) na nieruchomości stanowiącej działkę nr (...), położonej w G., pozostającej w użytkowaniu wieczystym wnioskodawcy, objętej księgą wieczystą nr (...), służebność przesyłu polegającą na dostępie do pasa służebności - oznaczonego na mapie z dnia 11 stycznia 2017 r. sporządzonej przez biegłego K. C. - celem utrzymywania na terenie nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...) urządzeń przesyłowych oraz poprzez wykonywanie niezbędnych robót związanych z eksploatacją, konserwacją, naprawą i przebudową oraz remontami sieci. Tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu zasądził od uczestnika (...) Przedsiębiorstwa E. sp. z o.o. w G. na rzecz wnioskodawcy kwotę 120 000 zł, płatną w terminie 1 miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

W uzasadnieniu ustalił, że przez teren nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...) przebiegają dwie nitki ciepłociągu naziemnego o wymiarach 2 x 400 mm, których właścicielem jest uczestnik (...) Przedsiębiorstwo E. sp. z o.o. w G.. Zainstalowanie sieci ciepłowniczej miało miejsce w 1973 r., z tym że w latach 90 - tych XX wieku sieć ta była modernizowana. Z kolei na nieruchomości składającej się z działki nr (...) znajduje się droga dojazdowa, przez którą odbywa się dojazd ciężkiego sprzętu do znajdujących się na działce nr (...) urządzeń przesyłowych.

Uczestnik (...) Przedsiębiorstwo E. sp. z o.o. w G. jest następcą prawnym Okręgowego Przedsiębiorstwa E. w G., które było przedsiębiorstwem państwowym, utworzonym w dniu 1 września 1960 r. W dniu 27 maja 1990 r. nastąpiła jego komunalizacja i na podstawie uchwały Rady Miasta G. z dnia 11 grudnia 1991 r. zmieniono formę prowadzonej działalności tego przedsiębiorstwa na jednoosobową spółkę z o.o. pod nazwą (...) Przedsiębiorstwo E. w G.. W dniu 2 stycznia 1992 r. zawiązano spółkę z o.o., której jedynym wspólnikiem jest Gmina Miasta G., która wniosła aportem stanowiące jej własność mienie obejmujące zespół składników materialnych i niematerialnych dotychczasowego przedsiębiorstwa komunalnego, w skład którego wchodziła m.in. infrastruktura ciepłownicza znajdująca się na nieruchomości wnioskodawcy.

Nieruchomość objęta księgą wieczystą nr (...) do 1998 r. stanowiła własność Skarbu Państwa, przy czym decyzją Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w G. z dnia 31 marca 1965 r. została przekazana w nieodpłatne użytkowanie (...) Zakładom Remontowo - Montażowym (...) w G. na czas nieokreślony. Decyzją Urzędu Wojewódzkiego w G. z dnia 6 sierpnia 1993 r. stwierdzono nabycie z dniem 5 grudnia 1990 r. z mocy prawa przez (...) Zakłady Remontowo - Montażowe (...) w G. użytkowania wieczystego tej nieruchomości. Na podstawie umowy sprzedaży z dnia 21 grudnia 1998 r. Skarb Państwa sprzedał dotychczasowemu użytkownikowi wieczystemu - spółce z o.o. „T.” w G. prawo własności tej nieruchomości, zaś wnioskodawca nabył ją na podstawie umowy z dnia 8 lutego 2008 r.

Właścicielem nieruchomości składającej się z działki nr (...), objętej księgą wieczystą nr (...), jest Skarb Państwa, zaś wnioskodawca jest jej użytkownikiem wieczystym.

Pismem z dnia 17 grudnia 2008 r. wnioskodawca zwrócił się do uczestnika (...) Przedsiębiorstwa E. sp. z o.o. w G. o uregulowanie warunków korzystania z przedmiotowych nieruchomości w zakresie zlokalizowanych na nich urządzeń przesyłowych. Wyrokiem z dnia 16 lipca 2014 r. Sąd Rejonowy w G. zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawcy wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z tych nieruchomości w zakresie urządzeń przesyłowych.

Sąd pierwszej instancji nie uznał zarzutu uczestnika nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie, przypisując mu złą wiarę w posiadaniu tych nieruchomości w zakresie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

W wyniku apelacji uczestnika (...) Przedsiębiorstwa E. sp. z o.o. w G., Sąd Okręgowy w G. zmienił postanowienie Sądu Rejonowego i oddalił wniosek o ustanowienie służebności przesyłu, uznając za zasadny zarzut uczestnika nabycia przez niego w drodze zasiedzenia służebności przesyłu, ze względu na przyjęcie dobrej wiary posiadania nieruchomości w zakresie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu a następnie posiadania w zakresie służebności przesyłu.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zaskarżając postanowienie Sądu drugiej instancji w całości wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o jego uchylenie i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji uczestnika. Zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 176 § 1 k.c., art. 7 k.c., art. 292 k.c., art. 352 k.c. i art. 304⁴ k.c. przez przyjęcie, że uczestnik (...) Przedsiębiorstwo E. sp. z o.o. w G. objął w posiadanie nieruchomości w zakresie służebności w dniu 2 stycznia 1992 r. w dobrej wierze.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. W uchwale z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/2020, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), przy czym stwierdził, że przyjęta wykładnia nie ma zastosowania do orzeczeń, wydanych przez Sąd Najwyższy, przed dniem podjęcia tej uchwały.

Postanowienie o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania zapadło w dniu 4 października 2019 r. (k. 1075), w związku z czym, nie występuje problem wadliwości tamtego postępowania, które mogłoby mieć wpływ na prawidłowość postępowania przed Sądem Najwyższym, po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

2. Przed 1 stycznia 1965 r. podstawy prawne do ustanowienia służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego, jako prawa ograniczającego prawo własności, zawierał dekret z dnia 11 października 1946 r. - Prawo rzeczowe. Stosownie do art. 175 dekretu, służebność mogła być ustanowiona także na rzecz każdorazowego właściciela oznaczonego przedsiębiorstwa, bez związku z konkretną nieruchomością władnącą i do takiej służebności należało odpowiednio stosować przepisy o służebnościach gruntowych, ale przepisy tego dekretu, dotyczące służebności, zostały uchylone z dniem 1 stycznia 1965 r. (art. III pkt 3 p.w.k.c.).

Pogląd prawny o możliwości nabycia - przed wprowadzeniem do polskiego systemu prawnego służebności przesyłu, tj. przed 3 sierpnia 2008 r. - przez zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu jest ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i funkcjonuje już od ponad 10 lat (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08, MoP 2014, nr 18, s. 980, III CSK 89/08, nie publ., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 303/10, nie publ., uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013, Nr 12, poz. 139).

Postanowieniem z dnia 17 października 2018 r., P 7/17 (OTK 2018/59) Trybunał Konstytucyjny umorzył postępowanie o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją RP art. 292 k.c. w zw. z art. 285 § 1 i 2 k.c. jako podstawy nabycia przed dniem 3 sierpnia 2008 r. służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu przez przedsiębiorcę przesyłowego lub Skarb Państwa, w sytuacji, w której nie wydano decyzji o charakterze wyłączeniowym, na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wyłączenia nieruchomości (Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64 z późn. zm.). Natomiast postanowieniem z tej samej daty (S 5/18), Trybunał Konstytucyjny zasygnalizował Sejmowi i Senatowi istnienie uchybień w prawie, których usunięcie jest niezbędne do zapewnienia spójności systemu prawnego RP, polegających na nie unormowaniu w ustawie stanów faktycznych korzystania z urządzeń przesyłowych usytuowanych na cudzym gruncie przed wprowadzeniem do polskiego systemu prawa służebności przesyłu.

W postanowieniu z dnia 13 kwietnia 2017 r., I CSK 261/17 (nie publ.), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹ i n. k.c., podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności.

W stanie faktycznym sprawy budowa urządzeń przesyłowych miała miejsce w 1973 r. i została zrealizowana na nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa przez przedsiębiorstwo państwowe, któremu przysługiwał status państwowej osoby prawnej (art. 2 dekretu z dnia 26 października 1950 r.

o przedsiębiorstwach państwowych, jedn. tekst: Dz. U. z 1960 r., Nr 18, poz. 111). Przedsiębiorstwa państwowe wchodziły w skład mienia ogólnonarodowego (art. 7 i 8 Konstytucji PRL z dnia 22 lipca 1952 r., Dz. U. nr 33, poz. 232 ze zm.). Wykonywały więc prawa i akty posiadania na rzecz Skarbu Państwa, w ramach zasady jednolitego funduszu własności państwowej. Po wejściu w życie kodeksu cywilnego sytuacja prawna w tym zakresie nie uległa zmianie. Według obowiązującego do 31 stycznia 1989 r. art. 128 k.c., Skarb Państwa był wyłącznym podmiotem uprawnień dotyczących mienia państwowego, a państwowe osoby prawne wykonywały te uprawnienia w imieniu własnym, ale na rzecz tego podmiotu, czyli Skarbu Państwa (zob. uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 1961 r., I CO 20/61, OSN, nr II, poz. 41, oraz z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91 - zasada prawna - OSNCP 1991, nr 10-12, poz. 118; z dnia 7 listopada 1980 r., III CZP 2/80, OSNCP 1981, nr 4, poz. 47; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2002 r., III CZP 62/02, OSNC 2004, nr 1, poz. 7).

W efekcie, przed 27 maja 1990 r. właścicielem urządzeń przesyłowych był więc Skarb Państwa, który postawił je na swoim gruncie, będąc także jego właścicielem.

Zniesienie konstrukcji jednolitej własności państwowej nie spowodowało przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym - na mocy kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych - uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie. Dotyczyło to także uprawnień przedsiębiorstw państwowych, korzystających z nieruchomości w zakresie niezbędnym do eksploatacji znajdujących na niej urządzeń infrastruktury przesyłowej. Przekształcenie zarządu w odniesieniu do gruntów w prawo użytkowania wieczystego, a w odniesieniu do znajdujących się na tych gruntach budynków, innych urządzeń i lokali w prawo własności nastąpiło w dniu 5 grudnia 1990 r. na podstawie art. 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, natomiast w odniesieniu do innych składników majątkowych - również w prawo własności - przekształcenie dokonało się w dniu 7 stycznia 1991 r., na podstawie art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy

o przedsiębiorstwach państwowych (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r.- zasada prawna - III CZP 38/91, oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2015 r., IV CSK 514/14, nie publ.), którym skreślono przepis, iż „przedsiębiorstwo państwowe wykonuje wszelkie uprawnienia w stosunku do mienia ogólnonarodowego będącego w jego dyspozycji, z wyjątkiem uprawnień wyłączonych przepisami ustawowymi”, a jednocześnie wprowadzono przepis, że „przedsiębiorstwo, gospodarując wydzielonym mu i nabytym mieniem zapewnia mu ochronę”.

Uczestnik (...) Przedsiębiorstwo E. sp. z o.o. w G. jest następcą prawnym Okręgowego Przedsiębiorstwa E. w G., które było przedsiębiorstwem państwowym i w dniu 27 maja 1990 r. nastąpiła jego komunalizacja.

Przedsiębiorstwo państwowe, dla którego organem założycielskim były organy określone w art. 5 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 32, poz. 191, ze zm.), eksploatujące urządzenia przesyłowe, stały się z mocy art. 8 ust. 1 tej ustawy przedsiębiorstwem komunalnym (por. też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2013 r., V CSK 440/12, nie publ.), które zachowało osobowość prawną. Stosownie do art. 5 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 9 tej ustawy, mienie ogólnonarodowe (państwowe) należące do przedsiębiorstw państwowych, dla których rady narodowe i terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego pełniły funkcję organu założycielskiego, stawało się z mocy prawa z dniem wejścia tej ustawy (tj. z dniem 27 maja 1990 r.) mieniem przedsiębiorstw komunalnych powstałych z przekształcenia przedsiębiorstw państwowych. Należy zauważyć, że art. 5 ust. 1 był podstawą przejścia na gminę mienia ogólnonarodowego (państwowego), o ile dalsze przepisy tej ustawy nie stanowiły inaczej, zaś art. 9 normował przejście z mocy prawa praw przysługujących przedsiębiorstwom państwowym - dla których organem założycielskim były rady narodowe i terenowe organy administracji państwowej stopnia podstawowego - na przedsiębiorstwa komunalne, jako jednostki komunalne, które powstały z przekształcenia przedsiębiorstw państwowych. W ten sposób właścicielem urządzeń przesyłowych znajdujących się na nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...), stało się przedsiębiorstwo

komunalne - Okręgowe Przedsiębiorstwo E. w G. - poprzednik prawny uczestnika (...) Przedsiębiorstwa E. sp. z o.o. w G.. W konsekwencji nabycie praw własności urządzeń przesyłowych przez przedsiębiorstwo komunalne nastąpiło wcześniej (27 maja 1990 r.) niż powstanie użytkowania wieczystego na rzecz (...) Zakładów Remontowo-Montażowych (...) w G. (5 grudnia 1990 r.).

3. W aktualnym orzecznictwie w odniesieniu do posiadania nieruchomości w zakresie służebności o treści służebności przesyłu przyjmuje się, że dobra wiara zasiadającego posiadacza występuje wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza on cudzego prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2014 r., II CSK 472/13, nie publ.), względnie, gdy posiadacz powołując się na przysługujące mu prawo błędnie przypuszcza, że prawo to mu przysługuje, jeśli tylko owo błędne przypuszczenie w danych okolicznościach sprawy uznać należy za usprawiedliwione. Z kolei w złej wierze jest ten, kto powołując się na przysługujące mu prawo wie, że prawo to mu nie przysługuje albo też ten, kto wprowadzie ma świadomość co do nie przysługiwania mu określonego prawa, jednakże jego niewiedza nie jest usprawiedliwiona w świetle okoliczności danej sprawy. Dobrą wiarę wyłącza zarówno pozytywna wiedza o braku przysługującego prawa, jak i brak takiej wiedzy wynikający z braku należytej staranności, a więc niedbalstwa (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2017 r., I CSK 360/14, nie publ.). Dlatego rozstrzygając, czy uzyskanie posiadania służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu nastąpiło w dobrej/złej wierze, należy mieć na względzie całokształt okoliczności poprzedzających i towarzyszących uzyskaniu posiadania służebności, a domniemanie dobrej wiary jest obalone, gdy z całokształtu okoliczności wynika, że przedsiębiorca przesyłowy w chwili uzyskania posiadania wiedział lub powinien wiedzieć przy zachowaniu wymaganej staranności, że do nieruchomości, na której zlokalizowane są urządzenia przesyłowe, nie przysługuje mu prawo o treści odpowiadającej służebności przesyłu (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2016 r., III CZP 86/16, OSNC 2017, Nr 9, poz. 98).

O istnieniu dobrej wiary posiadacza nieruchomości decyduje chwila objęcia jej w posiadanie. Późniejsza zmiana świadomości posiadacza nie ma znaczenia, w myśl zasady *mala fides superveniens non nocet* (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2017 r., III CSK 60/17, nie publ., z dnia 14 marca 2017 r., II CSK 463/16, nie publ., z dnia 14 października 2015 r., V CSK 5/15, nie publ., z dnia 18 kwietnia 2004 r., I CK 616/03, Biul. SN 2005, nr 1, s. 43).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wypowiedziano już pogląd, że przedsiębiorstwo państwowe, które nabyło z mocy prawa na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, własność urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomości Skarbu Państwa może być uznane za posiadacza tej nieruchomości w zakresie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu w dobrej wierze (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2018 r., IV CSK 23/17 i IV CSK 136/17, nie publ.). W uchwale z dnia 15 lutego 2019 r., III CZP 81/18 (OSNC 2020, nr 1, poz. 14), Sąd Najwyższy kolejny raz stanął na stanowisku, że przedsiębiorstwo państwowe, które nabyło z mocy prawa, na podstawie wspomnianej nowelizacji z dnia 20 grudnia 1990 r. ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, własność urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomości Skarbu Państwa, może być uznane za posiadacza w dobrej wierze służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Przedstawioną wykładnię dobrej wiary należy również odnieść do przedsiębiorstwa komunalnego, na którego z mocy prawa przeszło prawo własności urządzeń przesyłowych, zbudowanych przez przedsiębiorstwo państwowe w okresie obowiązywania zasady jednolitej własności państwowej i zlokalizowanych na nieruchomości, która po 27 maja 1990 r. nadal stanowiła własność Skarbu Państwa. Prawidłowe korzystanie z urządzeń przesyłowych zakłada istnienie uprawnienia do nieruchomości, na której te urządzenia są usytuowane. Skoro zatem Skarb Państwa był właścicielem gruntu, to z punktu widzenia pozycji i świadomości przedsiębiorcy przesyłowego trudno bronić, jako racjonalnej, tezy, iż ustawodawca wprowadził takie unormowania, że dokonując uwłaszczenia urządzeniami przesyłowymi na rzecz przedsiębiorstwa komunalnego powstałego z przekształconego przedsiębiorstwa państwowego nie

wyposażył to przedsiębiorstwo także w prawo do nieruchomości w zakresie potrzebnym do korzystania z urządzeń przesyłowych. Oczwistym jest, że bez prawa do gruntu, na którym są zlokalizowane urządzenia przesyłowe, nie można korzystać z urządzeń przesyłowych. Niewątpliwym jest też, że dla przedsiębiorcy przesyłowego prawem głównym jest własność urządzeń przesyłowych, z którym to prawem jest związane prawo do gruntu w zakresie potrzebnym do korzystania z urządzeń przesyłowych. Przedsiębiorca przesyłowy mógł więc zasadnie przyjmować, że wraz z nabyciem własności urządzeń przesyłowych, nabył związane z tą własnością prawo do gruntu w zakresie koniecznym do korzystania z urządzeń przesyłowych. W konsekwencji bieg dwudziestoletniego terminu zasiedzenia służebności w dobrej wierze rozpoczął się 27 maja 1990 r., a uczestnik (...) Przedsiębiorstwo E. sp. z o.o. w G., jako następca prawny Okręgowego Przedsiębiorstwa E., mógł doliczyć do czasu posiadania potrzebnego do zasiedzenia służebności, czas posiadania swego poprzednika prawnego na podstawie art. 176 § 1 k.c.

Sąd Okręgowy przyjął rozpoczęcie biegu zasiedzenia służebności z dniem powstania uczestnika jako osoby prawnej (2 stycznia 1992 r.).

Nawet uznanie, że w świetle art. 5 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych, własność urządzeń przesyłowych w dniu 27 maja 1990 r. przeszła na Gminę Miasta G., a nie na powstałe wówczas z przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego, przedsiębiorstwo komunalne, to i tak Gminę w kontekście okoliczności wejścia w posiadanie przedmiotowej nieruchomości, poprzez przedsiębiorstwo komunalne, w celu korzystania z tych urządzeń, należałoby traktować jako będącą w dobrej wierze, zaś uczestnik (...) Przedsiębiorstwo E. sp. z o.o. w G., w związku z wniesieniem przez Gminę aportem do tej spółki zespołu składników materialnych i niematerialnych dotychczasowego przedsiębiorstwa komunalnego, w skład którego wchodziła m.in. infrastruktura ciepłownicza znajdująca się na nieruchomości wnioskodawcy, miał prawo doliczyć do czasu swego posiadania tej nieruchomości w zakresie służebności, czas posiadania Gminy.

Istotnym argumentem potwierdzającym zasadność tezy, iż przedsiębiorstwa przesyłowe, w tym przedsiębiorstwa komunalne (względnie gmina) obejmowały, po uwłaszczeniu w wyniku komunalizacji, w posiadanie nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu w dobrej wierze były wieloletnie spory doktrynalne i orzecznicze co do rodzaju przysługiwania przedsiębiorstwom przesyłowym prawa do nieruchomości, przez które przebiegają urządzenia elektroenergetyczne wybudowane na gruntach państwowych w okresie obowiązywania zasady jednolitego funduszu własności państwowej. Mianowicie w niektórych judykatach Sąd Najwyższy przyjmował konstrukcję powstającej z mocy prawa służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, wskazując, że jeśli w ramach procesu uwłaszczenia państwowych osób prawnych następowało ich majątkowe usamodzielnienie, to uwłaszczenie skutkowało nie tylko przekształceniem przysługującego im zarządu urządzeń przesyłowych w prawo ich własności, ale też przekształceniem owego tytułu prawnego we właściwe prawo podmiotowe, uprawniające je do dalszego korzystania z nieruchomości będących własnością Skarbu Państwa, na których posadowione były przedmiotowe urządzenia. Skoro bowiem możliwe było umowne nabycie albo zasiedzenie takiej służebności przed wejściem w życie przepisów art. 305¹ nast. k.c., wprowadzających służebność przesyłu, to mogła ona również powstać z mocy prawa, jako rezultat uwłaszczenia państwowej osoby prawnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2016 r., IV CSK 509/15, nie publ.; z dnia 12 maja 2016 r., IV CSK 510/16, nie publ.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2016 r., IV CSK 549/15, nie publ.; z dnia 17 czerwca 2016 r., IV CSK 531/15, nie publ. oraz z dnia 28 marca 2017 r., II CSK 462/16, nie publ.). Ostatecznie w uchwale z dnia 5 czerwca 2018 r. składu siedmiu sędziów, III CZP 50/17, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że nabycie przez przedsiębiorstwo państwowe - na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych - własności urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomościach należących do Skarbu Państwa nie spowodowało uzyskania przez to przedsiębiorstwo z mocy prawa służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążającej te nieruchomości (OSNC 2019, nr 1, poz. 1).

Powyższą argumentację w kwestii oceny przesłanki dobrej wiary posiadania służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu należy odnieść również do drugiej nieruchomości objętej wnioskiem o ustanowienie służebności przesyłu (księga wieczysta nr (...)). W związku z tym, że wnioskodawcy przysługuje prawo użytkowania wieczystego należy wskazać, iż w orzecznictwie wyjaśniono już, iż użytkownik wieczysty nie może skutecznie żądać ustanowienia służebności przesyłu, jeżeli urządzenia przesyłowe - zainstalowane przez przedsiębiorstwo państwowe w okresie obowiązywania zasady jednolitej własności państwowej - znajdowały się na nieruchomości Skarbu Państwa przed oddaniem jej w użytkowanie wieczyste. Posadowienie urządzeń przesyłowych przez przedsiębiorstwo państwowe w okresie obowiązywania zasady jednolitego funduszu własności państwowej na gruncie stanowiącym własność Skarbu Państwa, które w następstwie przekształceń własnościowych na początku lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku stało się z mocy prawa ich właścicielem, ale nie nabyło praw do tego gruntu, gdyż inny podmiot stał się z mocy prawa jego właścicielem albo użytkownikiem wieczystym, doprowadziło do powstania sytuacji faktycznej rodzącej skutki prawne w relacjach między właścicielem nieruchomości a przedsiębiorcą przesyłowym. Zainstalowanie urządzeń przesyłowych nastąpiło na nieruchomości, a zatem w wyniku przekształceń własnościowych stało się jej ograniczeniem i obciążeniem odnoszonym się do prawa własności. W związku z tym podmiot, w stosunku do którego użytkowanie wieczyste powstało z mocy prawa lub na podstawie umowy zawartej z właścicielem i konstytutywnego wpisu w księdze wieczystej, nabył to prawo z istniejącym ograniczeniem nieruchomości, ma obowiązek trwałego znoszenia stanu ukształtowanego położeniem zainstalowanych na gruncie urządzeń przesyłowych wchodzących w skład przedsiębiorstwa przesyłowego i czynności niezbędnych do zapewnienia prawidłowej ich eksploatacji (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2017 r., III CZP 101/16, OSNC 2017, nr 11, poz. 123).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo

procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 5 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, jedn. tekst: Dz. U. z 2018, poz. 265).

jw